

ARUPÄRIMINE

Tartu linnapeale, härra Urmas Klaasile

Käesoleval aastal on üles kerkinud teema eesmärgiga ehitada Tartu linna lähedale tselluloositehas. Selle teema vastutustundetu käsitlemise tulemusena reostusohtrliku tehase rajamine Tartu linna ja Suur-Emajõe jõgikonna puhtust mõjutavale alale võib omada Tartu linna tuleviku ja eksistentsi seisukohalt. pöördumatut tähendust.

Planeeritava tehase andmed kirjeldatakse lühidalt järgmiselt:

1. Tehas peaks asuma 5-10 km kaugusel Emajõest ning olema lähedal raudteele ning maanteedvõrgustikule. Räägitakse tehase rajamisest Vorbusele ehk mõne kilomeetri kaugusele Tartu linna südamest. Igal juhul kavandatakse tehast Emajõe äärde. Seega hakkab tehase mõjutama Tartu linna.
2. Tehast hakkab iga päev külastama 260 veokit, st Tartu ümbruskonna liikluskoormus kasvab ca 260 raskeveoki võrra. Maanteeamet on kinnitanud oma ametlikus kirjas Vabariigi Valitsusele, et Maanteeamet enda rahadest vajalikke mastaapseid teede ümberehitusi läbi ei vii.
3. Tehas tarbib Emajõe pinnavett ja laseb jõkke tagasi kuni 18,75 mln m³/a mahus tootmisprotsessi läbinud vett. See on üle kahe ja poole korra suurem kogus kui Tartu tänasel reoveepuhastil. Kui vesi puhastatakse ära kehtivate õigusaktide määra järgi, siis langeks Emajõe kümne Tartu linna reostuskoormus.
4. Tehas tarbib aastas ca 3 miljonit kuupmeetrit toorainet.
5. Tehas pakub tööd ca 200 inimesele.

Tselluloositehase mõjusid ümbritsevale on kirjeldanud seniste kogemuste ja teadmiste baasil teadlased järgmiselt:

1. "Emajões halveneks vee kvaliteet tunduvalt tehase heitvee väljalasu ümbruses ning mõnisada meetrit allavoolu, kumulatiivselt kannataks aga tegelikult kõige rohkem Peipsi järv. Selle tagajärg oleks intensiivsed vetikaõitsengud, fütoplanktoni liigilise koosseisu muutus, zooplanktoni vähenemine, kalastiku

- liigilise koosseisu muutus ning kalade hukkumine.” Kuuno Kasak, teadur, Tartu Ülikool, Eestimaa looduse fondi ekspert.¹
2. “Õhusaaste toob kaasa südame ja veresoonekonna, hingamisteede ning neurodegeneratiivsed haigused. Valdav tuulte suund Tartus on läänest ja loodest. Kui tehas rajatakse Tartu lähedale ülesvoolu, võivad elanikud tehasega kaasnevat õhusaastet ilmselt omal nahal kogeda.” Virve Söber, ökoloog, teadur, Tartu Ülikool²
 3. Täiendavalt mujalt maailmast- Kanada riiklike andmete järgi põhjustavad tselluloositootmises erituvad ained vähki.³

Tehase planeeringu menetluse kohta on teada järgmised faktid:

1. Tehase kavandamises on võtnud endale juhtrolli riigi keskvõim ehk seda planeeringut viib läbi Siseministerium ja Rahandusministerium. See on pretsedenditu, sest varasemalt on riiklik eriplaneering viidud läbi vaid kaitseväge keskpõlõgoni rajamiseks Harju maakonnas Kuusalu valla territooriumil.⁴ Täpsemalt pole mitte kunagi ühegi jõe või muu veekogu äärde rajatavate tehaste puhul läbi viidud riiklikku eriplaneeringut.⁵ Ehitised, mille rajamiseks tuleb koostada riigi eriplaneering, on PlanS § 27 lg 1-3 ammendavalt esitatud, suured tehased sinna loetellu ei kuulu.

¹ <https://tartu.postimees.ee/4030031/kuno-kasak-puidutehas-tartu-kulje-alla-kas-emaajoge-ja-peipsit-saab-kaitsta>

² <https://arvamus.postimees.ee/4279915/virve-sober-kas-ja-millist-kasu-saaksid-eesti-elanikud-tselluloositehasest>

³ <https://www.canada.ca/en/public-health/services/reports-publications/health-promotion-chronic-disease-prevention-canada-research-policy-practice/vol-29-no-2-2009/supplement/cancer-risk-associated-with-pulp-paper-mills-review-occupational-community-epidemiology.html>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/323072016001>

⁵ <http://www.erametsaliit.ee/et/2017/05/19/kunda-kehtestas-biometaan-tehase-detailplaneeringu/>
<https://www.aripaev.ee/uudised/2017/04/11/soome-suurfirma-metsa-group-rajab-vineeritehase-panusse>

2. Planeerimisseadus ei näe ette seda, et erahuvides tehase rajamiseks tuleks läbi viia riiklik eriplaneering ehk võtta planeerimisalane pädevus ära kohalikest omavalitsustelt. Sellise probleemi on tõstatanud ka Eesti Planeerijate Ühing enda seisukohast tselluloositehase eriplaneeringu menetluses. Eesti Planeerijate Ühing rõhutas, et “Kuna riigi eriplaneeringu kehtestamisega võetakse kohalikest omavalitsustest sisuliselt õigus planeerimisalaseid otsuseid teha kohaliku omavalitsuse tasandil, siis eriplaneeringu kehtestamisel Vabariigi Valitsuse poolt on kindlasti mõju omavalitsuse tegevuse ja otsustusõigusele (nt KOKS § LG 1, PlaS §42 lg 1 ja §53 lg 2).” (vt Eesti Planeerijate Ühingu seisukohad riikliku eriplaneeringu algatamise korralduse nr 141 menetluses).

Vaatamata kõigele eelnevale ei ole Tartu linn tänaseni ise selles teemas sõna võtnud ega enda ametlikku seisukohta avaldanud!

Tartu linn ei ole esitanud enda seisukohti eriplaneeringu algatamisele eelnenud kooskõlastamise menetluses.

Tartu linna jäeti eriplaneeringu algatamisele eelnenud menetlusest üldse välja ning linn ei esitanud enda seisukohti ka mitte Linnade liidu vahendusel, kes oli kaasatud menetlusse.

Küsimused linnapeale on järgmised:

1. Kas linn on viinud on end viinud lähemalt kurssi sellega, mida tähendab tselluloositootmine ja mis on selle tavapäraseid mõjud ümbruskonnale?
2. Kas Tartu linn on mõelnud, kuidas mõjub teadlaste poolt kirjeldatu, nt haisu problee⁶ Tartu linna uues üldplaneeringus seatud eesmärkide (rahvusvaheline ülikoolilinn, vaba aja veetmise koht, “tarkade” töökohtade linn, Tartu

⁶ <https://tartu.postimees.ee/4111561/ida-soomest-parit-mika-keranen-vaide-et-tanapaevased-tselluloosivabrikud-ei-haise-ei-vasta-toele>

- võrgustiku selgrooks on Emajõgi ning selle kaldapealsed ja lammialad jne) saavutamist?
3. Kas 200 uut töökohta (paljud neist tervisohtlikud)⁷ on seda väärt Tartu linna tulevikuga riskimist ning samuti kõigi teiste töökohtade ohtu seadmist, kus inimesed võiksid Tartust lahkuda või Tartusse mitte tulla nt haisu probleemi tõttu.
 4. Kas või kuidas kavatseb Tartu linn näiteks kaitsta jõeäärsete asumite inimeste õigusi kvaliteetsele elukeskkonnale eriplaneeringu menetluses või hiljem?
 5. Kas Tartu linn asub millalgi teavitama ja harima enda kodanikke tselluloositehase mõjudest linnale ja jõe? Täna tegelevad selle teemaga üksnes vaid tehase investorid, mis ei taga aga tasakaalustatud info edastamist.
 6. Kas Tartu linn on endale selgeks teinud selle, et tehase investorite poolt tehase suuruse mõttes eeskujuks võetud Stendali tehase asub Elbe jõe ääres, mis on Euroopa suuruselt neljas jõgi ja mille laius Stendali tehase juures on enam kui kaks sada meetrit ja mille voluhulk on kordades suurem kui Emajõe!
 7. Kuna kahtlemata on tegemist Tartu jaoks eksistentsiaalset tähendust omava küsimusega, siis miks ei ole Tartu linn võtnud asja enda ajada ja juhtida? Miks Tartu linn ei taha olla ise selle planeeringu juhtija ehk miks Tartu linn on nõus olema lihtsalt üks paljudest kaasatud isikutest?
 8. Kas Tartu linn kaasab keskkonnamõjude hindamisse jne mõjude hindamisse enda poolt palgatud eksperdid, kes oleksid sõltumatud ja esindaks vaid Tartu linna huve? Kuidas tagab Tartu linn selle, et linnal oleks üldse teadmisi ja oskusi sedavõrd keerukas menetluses osaleda ja esitada õigeid küsimusi?
 9. Kas tartu linna tulevik ei olegi enam Tartu linna enda huvides ja kätes, vaid seda veab Tallinna linn enda ministriumidega?

Lugupidamisega

Peeter Laurson

IRL Tartu piirkonna esimees

Tartu Linnavolikogu liige

⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/24317>